

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ "ЦАР СИМЕОН ВЕЛИКИ" – ВИДИН

Видин 3700, ул. "Търговска" № 6, тел. 094/600 221; e-mail [:info-503132@edu.mon.bg](mailto:info-503132@edu.mon.bg)

Утвърждавам:

Директор:

/Ирена Гъркова /

УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА ЗА ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

ЗА УЧЕБНАТА 2024-2025 ГОДИНА

Настоящата Училищна програма за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование е разработена съгласно Наредба № 13/21.09.2016 г. на Министъра на образованието и науката и актуализирана на заседание на Педагогическия съвет с Протокол № /.....09.2024 г., утвърдена със Заповед №/.....09.2024 г. на Директора на училището.

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществяват в училищното образование в различни форми. Интегрирано е в учебното съдържание на учебните предмети в рамките на общообразователната подготовка от I до XII клас . Възможно е да се преподава интегрирано в часа на класа, в дейностите по интереси, в извънкласни училищни, извънучилищни и междуучилищни дейности, при общата подкрепа за личностно развитие, както и по НП „Без свободен час“.

✓ ДОС за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се определя с наредба.

✓ Държавният образователен стандарт определя: (чл.1. ал. 1 от Наредба за ГЗЕИО)

1. същността и целите на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование;
2. начините и формите за осъществяване на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование;
3. рамковите изисквания за резултатите от обучението по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование;
4. институционалните политики за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

ПРИОРИТЕТИ

1. Формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.
2. Развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.
3. Формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.
4. Усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.

ЦЕЛИ

I. ИЗГРАЖДАНЕ НА АВТОНОМНА И АКТИВНА ЛИЧНОСТ ПОДЦЕЛИ:

- Да разбира и отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права, участва в гражданския, политическия и социалния живот по отговорен, съзидателен и ефективен за себе си и за обществото начин;

- Да познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество, икономическите и политическите реалности на глобализацията се свят;
- Да зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеност на всички в общото социално пространство;
- Да осъзнава и цени своята културна идентичност;
- Да взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;
- Да изразява обосновано и критично гражданската си позиция;
- Да взема самостоятелни решения относно своето развитие, проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и да обосновава действията си;
- Да носи отговорност за поведението си и оценява влиянието на постъпките си за своя живот и този на другите хора;
- Да подбира адекватна информация, продукти и услуги за подобряване на здравето и поддържа здравословен начин на живот за себе си и за околните;
- Да познава и спазва нормите за екологична култура и поведение с оглед опазване на природата и създаване на устойчива околна среда;
- Да познава механизмите на публичните институции и гражданското общество за прилагане на споделена отговорност за опазване на околната среда и проявява готовност за участие в тях;
- Да умее да прави връзки между отделни сфери на обществения живот и да разбира причините за социалните неравенства, екологичните и глобалните предизвикателства.

II. ФУНКЦИОНИРАНЕ НА УЧИЛИЩЕТО КАТО АВТОНОМНА, АКТИВНА И САМОРАЗВИВАЩА СЕ ОБЩНОСТ

- Да възпитава в демократичните ценности;
- Да насърчава инициативност, отговорност, солидарност, социална чувствителност и критичност у всички участници в образователната система;
- Да утвърждава устойчива, включваща, демократична и здравословна среда, свободна от различните форми на агресия и дискриминация;
- Да изгражда и поддържа позитивен психологически климат и възможности за избори, свързани със здравето, екологията, гражданското участие, междукултурна толерантност, взаимното разбиране, зачитане и уважение;
- Да създава позитивна образователна среда за диалог между представителите на различните културни общности в зависимост от тяхната възраст и компетентности, включително и чрез формите на ученическото участие и самоуправление.

НАЧИНИ И ФОРМИ НА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

- В процеса на придобиването на всички видове училищна подготовка.
- В часа на класа, включително и чрез ученическото самоуправление;

- В заниманията по интереси в рамките на целодневна организация на учебния ден;
- В рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие
- По НП „Без свободен час“
- Разработване на проекти

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПОЛИТИКИ ЗА ПОДКРЕПА НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

• ВЪЗПИТАВАНЕ В ТРАЙНИ НАВИЦИ ЗА ОТДАВАНЕ НА ПОЧИТ И ИЗРАЗ НА НАЦИОНАЛНОТО САМОСЪЗНАНИЕ

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УЧИЛИЩНИ РИТУАЛИ

- а) всички официални празници, които се отбелязват в училището да започват с химна на Република България;
- б) на 15 септември и при изпращане на завършващия випуск всички ученици, педагогически специалисти и гости посрещат и изпращат училищното знаме, носено от знаменосец и двама асистенти, показали добри резултати в образователно възпитателния процес;
- в) официално раздаване на дипломи и свидетелства на зрелостниците;
- в) награждаване на отличили се ученици и учители;
- г) поддържане на училищен кът и съхраняването на училищното знаме;
- д) честването на национални празници, на официалните празници, на дните на национални герои и будители, на празника на училището.

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УЧИЛИЩНИ СИМВОЛИ И ДРУГИ ОТЛИЧИТЕЛНИ ЗНАЦИ

- ✓ знаме на училището
- ✓ лого на училището
- ✓ летописна книга
- ✓ златна значка
- ✓ училищна униформа

• ПОДКРЕПА НА ИНИЦИАТИВНОСТТА И УЧАСТИЕТО НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ ЧРЕЗ ПОДХОДЯЩИ ЗА ВЪЗРАСТТА ИМ ВКЛЮЧВАЩИ ДЕМОКРАТИЧНИ ПРАКТИКИ

1. Участие в Ученически съвет като форми на ученическо самоуправление. Проучване на мненията, нагласите и очакванията на учениците относно процеса и съдържанието на училищното образование и предложения по училищния живот.
2. Организиране на доброволчески дейности във и извън училище.
3. Поддържане на училищната интернет страница с информация за активното участие на учениците в различни изяви - конкурси, състезания, олимпиади, изложби, проекти.

4. Организиране на училищни празници, кампании и събития съобразно календара на световните, международните, европейските, националните, общинските, местните, професионалните и културните дати и празници.

5. Организиране на Коледен базар в училище и благотворителна кампания „Стоя до теб“.

6. Участие в общоучилищни дейности, подкрепящи здравето:

- ✓ Седмица за здравословно хранене – месец ноември.
- ✓ Световен Ден за Борба срещу СПИН - 01.12.2024 г. - ежегодни мероприятия.
- ✓ Национален Ден на спорта - 17.05.2025 г. - да се отбележи в часовете по ФВС по преценка на преподавателите.
- ✓ Ден на предизвикателството – 30.05.2025г. /Спортни игри на открито/
- ✓ Световен Ден без тютюнопушене - 31.05.2025 г. / беседа с презентации в ЧК/.
- ✓ Организиране на обучения на връстници от връстници: тема: „Защита на населението от бедствия и аварии“, „Оказване на първа помощ на пострадал“.
- ✓ Превенция на зависимости - Реализиране на дейности по програми „ Кодово име живот“ и „ От връстници за връстници“, насочени към превенция на употребата на наркотични вещества в училищна среда.

7. Участие в дейности, подкрепящи толерантността:

- ✓ Международен Ден на толерантността -16.11.2024 г. - беседа в ЧК, /изработване на табла в часовете по изобразително изкуство/.
- ✓ Отбелязване на Световен ден на думата „Благодаря“ – 11.01.2025г. / изработване на дърво на благодарността в начален етап/.
- ✓ Световен ден за борба с тормоза в училище – 28.02.2025г. / Изработване на табла във всяка паралелка на тема „ Заедно срущу насилието“. Провеждане на беседи на теми „ Конструктивно решаване на конфликти“, „ Асертивно поведение“, „Техники за овладяване на емоциите“ и др.
- ✓ Отбелязване на Световния ден на хората с Даун, известен като деня на шарените чорапи – 21.03.2025г. / на този ден учениците обуват и рисуват шарени чорапи в знак на толерантност към особеностите на хората с тази диагноза/.
- ✓ Отбелязване на Международния ден на приятелството – 07.06.2025г.

8. Подкрепящи социалната чувствителност:

- ✓ Отбелязване на Международния ден за борба с трафика на хора – 18.10.2024г.
- ✓ Световен Ден в памет на жертвите на катастрофи - 17.11.2024г. /мероприятия свързани с този ден в часовете по БДП/.
- ✓ Подкрепящи гражданските и европейски права на човека - /беседи в ЧК и в часовете по гражданско образование/.

9. Подкрепящи опазването на околната среда:

- ✓ Ден на рециклирането – 18.03.2025г.
- ✓ Отбелязване на Световния ден на Водата 22. 03. 2025г.
- ✓ Седмица на гората – първата седмица на месец април 2025г.

- ✓ Отбелязване на Световния ден на Земята – 22.04.2025 г.
- ✓ Ден на биоразнообразието – месец май 2025 г.

10.Участие в клубове и групи по интереси.

11.Реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията - разписани детайлно в План на педагогическия съветник. Целта е осигуряване на подкрепа за личностно развитие [обща и допълнителна], на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията на учениците, в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всеки ученик и в съответствие с разработените стратегии за подкрепа за личностно развитие. Спомагане за успешното преодоляване от учениците на възникнали затруднения и конфликти в училище семейството и обществото.

V. ПОДКРЕПА ЗА МУЛТИКУЛТУРНАТА СРЕДА В УЧИЛИЩЕТО

В СУ „Цар Симеон Велики“ - Видин се обучават ученици от различни етноси. В училище и в класовете се организират дейности, свързани с успешното интегриране на ученици от малцинствените групи.

ДЕЙНОСТИ

А) В ЧАСА НА КЛАСА ЧРЕЗ ЗАНИМАНИЯ, ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ:

1. патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие;
2. толерантността, интеркултурния диалог и създаване на климат на сътрудничество;
3. защита на населението при бедствия и аварии и оказване на първа помощ;
4. превенция на насилието, справяне с гнева и агресията и мирно решаване на конфликти;
5. превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха, киберзащита ;
6. превенция и противодействие на корупцията;
7. кариерно ориентиране. Провеждане на групови обучения по кариерно ориентиране от ЦПЛР КОК - Видин ;
8. финансова и правна грамотност, вкл. и „ Моето първо работно място“;
9. военно обучение и защита на родината.

РАМКОВИ ИЗИСКВАНИЯ ПРИ ОРГАНИЗИРАНЕ НА ЧАСА НА КЛАСА

Таблица за разпределение на темите в часа на класа
Приложение № 5 към чл. 11, ал. 3 (Изм. и доп. - ДВ, бр. 80 от 2018
г., в сила от 01.09.2023 г.)

РАМКОВИ ИЗИСКВАНИЯ ПРИ ОРГАНИЗИРАНЕ НА ЧАСА НА КЛАСА

№	Тематично направление	Разпределение на часовете по класове											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1.	Патриотично възпитание и изграждане на национално самочувствие	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
2.	Толерантност и интеркултурен диалог	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1
3.	Финансова и правна грамотност, вкл.								2	2	2	2	12
4.	Военно обучение и защита на родината										5	5	
5.	Безопасност на движението по пътищата	9	6	6	6	5	5	5	4	4	4	1	1
6.	Защита на населението при бедствия и аварии и катастрофи; оказване на първа помощ	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	3	3
7.	Превенция на насилието, справяне с гнева и с агресията; мирно решаване на конфликти	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
8.	Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
9.	Кариерно ориентиране				1			1			1		
10.	Превенция и противодействие на корупцията					1	1	1	2	2	2	2	2
11.	Електронно управление и				1	1	1	1		1	1	4	

	медийна грамотност												
	Общо	20	17	17	19	22	22	23	22	23	29	26	27

- В таблицата е посочен минималният брой часове за занимания и дейности по посочените тематични области. В зависимост от спецификата на класа, възрастта на учениците и конкретния контекст е възможно и комбиниране на теми и дейности от различни тематични области.
- В остатъка от часове, предвидени за часа на класа, се осъществяват занимания и дейности, свързани с гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, за развитие на класа като общност, за ученическото самоуправление и др.

Б) УЧЕНИЧЕСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ

1. Всяка паралелка избира свой ученически съвет, който подпомага дейността на класния ръководител и инициира дейности на ниво клас.
2. Утвърждаване дейността на ученическия съвет като форма на демократичното училищно самоуправление.
3. В състава на ученическия съвет влизат председателите на паралелките от V до XII клас.

Правила на паралелка

4. Ученическият съвет има тричленно ръководство, което се избира с гласуване за всяка учебна година.
5. Редовни заседания на УС се провеждат ежемесечно.
6. Ученическият съвет разработва годишен план, съобразен с годишния план на училището.
7. Представители на ученическия съвет имат право да взимат участие в педагогически съвети и в заседания на обществения съвет в училище.
8. Ученическият съвет участва в разработването на етичен кодекс на училището.
9. Ученическият съвет разработва и участва в реализирането на проекти.

VI. ИНТЕГРИРАНО ПО УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ ЦЕЛИ:

1. Повишаване на качеството на образованието чрез използване на различни образователни иновации.
2. Поставяне на ученика в центъра на цялостната педагогическа дейност, в отговорна активна позиция при овладяване на знанията, формиране на различни компетенции и развитие на умения за учене през целия живот.
3. Създаване на условия за делова и хуманна атмосфера на откритост и гласност, на взаимно доверие при постигане на успехи и неуспехи, трудности и проблеми.

VII. ПРИМЕРНИ ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ЧАСОВЕТЕ ПО НП „БЕЗ СВОБОДЕН ЧАС“

Здравно образование

1. Здравето като ценност и качество на живота
2. Изкуството да сме здрави
3. Режим на хранене
4. Здравословна храна
5. Хранителни разстройства, анорексия, булимия, преяждане.
6. Храната – приятел и враг
7. Промени в моето тяло
8. Физиологични промени
9. Интимност и интимни отношения
10. Болести, предавани по полов път
11. Хигиена на половата система
12. ХИВ и СПИН – какво трябва да знаем?
13. Методи на контрацепция
14. Наркотиците – илюзия, страдание, престъпност.
15. Не на тютюнопушенето
16. Вредата от алкохола
17. Личната хигиена
18. Пубертетът – какво трябва да знаем?
19. Ранни бракове – опасности
20. Насилието в училище
21. Домашно насилие
22. Психично здраве
23. Начини да се защитим

Гражданско образование

1. Медиите и глобалната мрежа в обществения живот
2. Правата на детето – документи, институции, организации, които ги гарантират
3. Етническа, религиозна и езикова принадлежност
4. Пристрастяване към хазартни игри, интернет
5. Самовъзпитание на волята. Изгради се сам.
6. Не на агресията и насилието
7. Действия при бедствия, аварии, катастрофи
8. Отговорност и самостоятелност
9. Етикеция и култура на поведение на обществено място
10. Кавалерството днес
11. Празници и ритуали
12. Опасностите, които ни дебнат днес
13. Свободно време и хоби
14. Суеверия

- 15.Секти. Методи на сектите и травмите, нанесени от тях
- 16.Как да разпознаем сектата
- 17.Малолетни, непълнолетни, пълнолетни – права и задължения
- 18.Държавно управление на Република България
- 19.Правата на човека – изборително право
- 20.Демократично общество
- 21.Политика и власт
- 22.Личностно развитие
- 23.Конфликти в училище. Приятелски натиск
- 24.Моете родители
- 25.Семейна среда. Общуване между родители и деца.
- 26.Какво е приятел?
- 27.Видове приятелства
- 28.Какво е любов и как да я познаем?
- 29.Ценностна система. Видове ценности.
- 30.Образователна система в България

Екологично образование

1. Потребление и отпадъци
2. Човешкото всекидневие – източници на замърсяване
3. Видове отпадъци – битови, строителни, производствени и др.
4. Разделно събиране на отпадъци. Рециклиране
5. Видове замърсявания на околната среда – последици
6. Правила за съхранение и работа с опасни вещества и смеси
7. Водата -природен ресурс и основен фактор за живот
8. Биологично разнообразие – намаляване и изчезване на определени видове, браконьерство, защитени растения и животни
9. Категории защитени територии
- 10.Общество и околна среда
- 11.Енергия и климат
- 12.Енергоспестяващи източници
- 13.Екологични проблеми.
- 14.Природни бедствия

Интеркултурно образование

1. Културни идентичности
2. Културна осъзнатост
3. Толерантност
4. Културни различия
5. Интеркултурни отношения

6. Конфликти в мултикултурна среда
7. Да приемем различния до нас, защото и ние сме различни от него
8. Аз и другите
9. Светът на младите
- 10.Проблеми с приятелите
- 11.Общуване с връстниците
- 12.Приятели и врагове – междуполово разбиранство
- 13.Идентичност
- 14.Моята личност и моят свят
- 15.Сътрудничество между различните култури

Обяснителни бележки по примерните теми

1. Всяка тема може да бъде разгледана в повече от един час, като се набележат съответни подтеми.
2. Учителят преценява доколко дадена тема е подходяща за съответния клас предвид възрастта на учениците и техния интерес към проблематиката.
3. Обучението по предложените теми дава свобода на заместващия учител да избере формите и методите на работа, подходящи за дадената тема.
4. Не се допуска дублиране на теми за един и същи клас.
5. При обучението по предложените теми не се поставят цифрови оценки.
6. Контрол по изпълнението на учебната програма се осъществява от директора на училището.